

Ústav pro dějiny umění, FFUK
Posudek bakalářské práce Tamary Kubečkové:
Frida Kahlo: Přístupy a perspektivy interpretace

Studentka si pro téma své bakalářské práce zvolila metodologickou reflexi Fridy Kahlo. Nebývá zvykem, aby se studující našeho Ústavu věnovali v rámci bakalářské práce dílu takto světově proslulé osobnosti, nicméně původní záměr Tamary Kubečkové byl spojený s její plánovanou cestou do Mexika a studiem materiálů přímo v muzeu Fridy Kahlo v La Casa Azul. Už v této fázi se studentka hodlala zaměřit na dobovou reflexi konkrétních výstav a v návaznosti na ně analyzovat dílo Fridy Kahlo prostřednictvím pěti velkých diskurzů, s nimiž je její postava spojována: surrealismu, feminismu, etnické a kulturní identity, tedy „mexičanství“, vztahu Kahlo k světovému revolučnímu hnutí a v neposlední řadě prizmatem Fridy coby populární ikony v rámci tzv. „Fridamanie“.

Tato osnova strukturuje i výslednou práci a v každé z kapitol se těžiště přesouvá k jednomu ze zmíněných aspektů identity umělkyně a jejího odkazu. V jednotlivých kapitolách autorka analyzuje vybraná díla a používá k tomu odpovídající metodologický a teoretický aparát. Už během psaní práce však Tamara Kubečková zjistila, že z komplexní identity umělkyně nelze jednoduše „vypreparovat“ vždy jednu zvolenou perspektivu a tak se byla nucena vypořádat s teoriemi identity, které by nebyly monolitické a vysvětlitelné z jedné preferované perspektivy, ani by nepředstavovaly jen součet jednotlivých pohledů.

Kubečková zmiňuje pět různých přístupů: 1) koncept in/dividuality vypracovaný socioložkou Joannou Latimer zdůrazňující mnohočetnost vzájemně se protínajících podmnožin tvořících celek, 2) z psychoanalýzy čerpající přístup problematizující vztah subjektu a objektu v autoportrétní tvorbě, 3) pendulární/kyvadlový model vycházející ze zkušenosti traumatizovaného zraněného těla 4) performativního modelu opírajícího se o teorii Judith Butler a 5) koncept „feministické geografky“ vycházející z konkrétní geografické a etnicko-kulturní situovanosti subjektu. Kubečková překvapivě nezmiňuje v současné feministické teorii hojně zmiňovaný intersekcionalní přístup, který by mohl vhodně doplnit její metodologický aparát.

Právě přehodnocení přístupu k identitě považuji za zásadní v kontextu předkládané práce. Je také klíčem k pochopení neutuchajícího teoretického zájmu o osobnost a dílo Fridy Kahlo ztělesňující radikální narušení binárních opozic mužské-ženské, bílé-nebílé, tělesné-duševní, civilizace-příroda, modernita-tradice, zdravý-postižený, prostřednictvím kterých byla (nejen její) identita tradičně konstruována. Tato heterogenní metodologie, v níž se protínají queer a feministické přístupy s psychoanalýzou a s postkoloniálním zviditelněním role konkrétní geografické situovanosti, kritickými teoriemi rasy, poststrukturalistickou kritikou třídy a teorií vycházejících z kritiky ideologie normativně výkonného těla nám v současnosti umožňuje zahlédnout dříve přehlížené souvislosti a zhodnotit zkušenost marginalizovaných a vnitřně nesourodých subjektů. Právě toto kritické pojetí osobnosti Fridy Kahlo a jejího díla může sloužit jako aktuální východisko pro přehodnocení politiky identit a zároveň může bránit v redukci odkazu Fridy Kahlo na jednoduše komercializovanou ikonu.

Domnívám se, že autorka práce tímto směrem nakročila, ale v rámci analýzy jednotlivých příkladů pro ni nebylo vždy snadné udržet na zřeteli toto metodologické meta-východisko celku. Jednotlivé teorie uvádí v úvodu kapitoly věnované feminismu, ale ne vždy je důsledně a s dostatečnou názorností dává do vztahu s konkrétním materiálem. Stopy metodologického tápání jsou v práci stále přítomné, stejně jako pasáže prozrazující nedostatečné porozumění teoretickému aparátu, z něhož má analýza jednotlivých děl vycházet. To je patrné zvláště v kapitole věnované feminismu a genderu, kde autorka například zavádějícím způsobem definuje esencialistický feminismus, který podle ní „vnímá gender jako neměnnou složku člověka imunní vůči společenským a kulturním změnám“ (s. 8). V tomtéž odstavci staví queer feminismus do kontrastu s konstruktivistickým přístupem, přesto že feministická queer teorie z konstruktivistického přístupu vychází. Nepochopení je zjevné i z následující formulace: „explicitou a syrovostí výjevů překračovala pomyslné hranice genderu, které vymezují ženský prostor spíše do chráněných, realitou či životními zkušenostmi nedotčených mezí.“

Místy autorka jakoby zapomíná, na který aspekt se v dané kapitole zaměřuje, odbočuje od tématu a zahlcuje čtenářku různými výklady, aniž by se jimi hlouběji zabývala nebo je využila k posílení své argumentace. Jindy působí použití metodologických přístupů povrchně a není skutečně funkčně provázané s interpretací případových studií.

Občas v textu zarážejí toporné a místy agramatické formulace.

Přes tyto výhrady doporučuji práci k obhajobě a hodnotím stupněm velmi dobře s tím, že se jedná o „lepší“ dvojku. O výsledné známce rozhodne kvalita obhajoby.

Mgr. Zuzana Štefková Ph.D.

V Praze dne 1. 2. 2022